



«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 23 dekabr (Bazar ertəsi günü) tarixli 71-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası



AZƏRBAYCAN

Düşənbə, 19 rəbiülvəvvəl sənə 1337.
23 kanuni-əvvəl sənə 1918.

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi,
iqtisadi türk qəzetəsidir

Məhəlli-idarə:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski
küçələrin künçündə 4 nömrəli evdə
"Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 70 qəpik.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə
səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iadə edilməz.

Dərc edilən məqalətin mükafatını
idarə təyin edir.

Abunə şəraiti:
Yanvarın birindək Bakı üçün 24,
başqa şəhərlərə 35 rublədir.
Bir aylığı Bakıda 12,
başqa şəhərlərdə 19 rublədir.

Elan fiati: sətri 3 rubla. Kərratla gedən
elanlar üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN
Əlipaşa Məlikov kamaliyə's ilə [böyük bir kədərlə] öz istəklı qay-natası Axund Zəki Hacızadənin dün vəfat etməsini şişəq-vamına [qohum-əqrəbasına] və dostlarına elam edir [bildirir]. Təşyi-i-cənəzə [cənazənin yola salınması] vəqə olacaq kanuni-əvvəlın 23-ündə saat 10-da, Krasnokrestovski küçədə, 43 nömrəli öz evində.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN
Ağşərif, Zəbihulla və Səməndər Axundovlar, kamaliyə's ilə [böyük bir kədərlə] öz sevgili ataları Axund Zəki Hacızadənin dün vəfat etməsini şiş-əqvamına [qohum-əqrəbasına] və dostlarına elan edirlər. Təşyi-i-cənəzə vəqə olacaq kanuni-əvvəlın 23-ündə saat 10-da, Krasnokrestovski küçədə, 43 nömrəli öz evində.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN
Əliabbas və Böyükəğa Rzaeyvlər öz sevgili qardaşları Əliskəndər Rzaeyvin Salyanda vəfat etdiyini şiş-əqvamına [qohum-əqrəbasına] və dostlarına elan edirlər. Təşyi-i-cənəzə kanuni-əvvəlın [dekabrın] 23-ündə, səhər saat 9-un yarısında, öz evindən [Çərişəhərdə Cümə məscid küçəsi, nömrə 7] Şah məscidinə aparılacaqdır.

**QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]**

Məclisi-Məbusan Rəisi həzrətlərinin əmnamələri
– Səbiq Şurayi-Millı İdarəsi kərgüzarı Mırhüseyn oğlu Mirməcıd, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəlın [dekabrın] 3-cü günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi kərgüzarı təyin edilir.
– Səbiq Şurayi-Millı İdarəsi ləvazım müdiri Mirzəbala Məhəmmədzadə, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəlın 3-cü günündən etibarən Məclisi-Məbusan idarəsi ləvazım müdiri təyin edilir.
– Səbiq Şurayi-Millı İdarəsi müqəyyədi (dəftərdarı) Mırfəttah Musavı, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəlın 2-ci günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi müqəyyədiliyinə təyin edilir.
– Səbiq Şurayi-Millı İdarəsi mühasibı Mırsədulla Seyid Məhəmmədzadə, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəlın 3-cü günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi mühasibiliyinə təyin edilir.
– Quba şəhəri əhli Yusif bəy Ağabəyov, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəlın 5-ci günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi kvestorluğuna [təsərrüfat müdiriyyəinə] təyin edilir.
– Səbiq Şurayi-Millı İdarəsi müstənsixi [sənədlərin surətini çıxaran] Hacıəğa Nurizadə, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəlın 5-ci günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi kvestor müaviniliyinə təyin olunur.
– Tiflis şəhəri əhlindən Müzəffər Nərimanov, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəlın 5-ci günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi kvestor müaviniliyinə təyin edilir.
– Bakı şəhəri əhli Həbib Babazadə, həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəlın 5-ci günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi ləvazım heyəti kərgüzarlığına təyin edilir.
– Əmirhacıyan kəndi əhlindən Nurməhəmməd Nurizadə həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəlın 3-cü günündən, Bakı əhli Məhərram Qasım oğlu kanuni-əvvəlın 3-cü günündən, Bakı əhlindən Mirza Axundov kanuni-əvvəlın 5-ci günündən, Cəbbar Məhəmmədov kanuni-əvvəlın 5-ci günündən, Nağı Qəni oğlu kanuni-əvvəlın 6-cı günündən, Yaqub Abbasqulu oğlu kanuni-əvvəlın 7-ci günündən, İmamqulu Həsənbəyov kanuni-əvvəlın 10-cu günündən, Məhəmmədqulu Əlizadə kanuni-əvvəlın 14-cü günündən, Yevgeniya Frolova kanuni-əvvəlın 9-cu günündən, Aleksandra Kulikova kanuni-əvvəlın 14-cü günündən etibarən Azərbaycan Məclisi-Məbusan İdarəsi xidmətkarlığına (erkəklər kuryer, qadın isə qul-luqcu – prisluqa) təyin ediliirlər.
– Bakı şəhərində iqamət edən [yaşayan] Olqa Josifovna Markova həmin 1334 sənəsi kanuni-əvvəlın 14-cü günündən etibarən Məclisi-Məbusan İdarəsi yazı makinəçiliyinə təyin edilir.

**BAKİ, 23 KANUNİ-ƏVVƏL
[DEKABR]****Yenə Kabinə xüsusunda**

Kabinə böhranı hanuz rəf olunmamışdır [aradan qaldırıl-mamışdır]. Vükəla Rəisi [Nazirlər Kabinetinin Sədri] Fətəli xan Xoyski cənabları məlum olduğu üzrə Parlament Sədri vəzifəsinə ifa edici Həsən bəy Ağəyevin birinci məktubuna verdiyi cavabında yeni kabinə təşkilindən boyun çəkmişdi.

Fətəli xan cənablarının böylə mühüm bir zamanda öz istedad və qabiliyyətini, öz təcrübə və qüvvəsini hökumət işində sərfədən imti-na etməyinin səbəbi Xan cənabları kəndləri göstərdiyi səbəblərin bir qədər fərqlidir. Filhəqiqə [doğrudan da] həli-övza [hazırkı vəziyyə-timiz] və vəziyyəti-istişiyənimiz başqa bir şərait daxilində idi. Öz vətəninə sevan və onun istiqalətini, hüququnu müəzzəm [uca] tutan əsl bir türk və müsəlman oğlu həmin böylə bir məsuliyyətli vəzifəyə, həmin şərait altında girişməyə vıccadını qane edə bilməzdi. Lakin bərrəkət versin ki, şərait dəyişib və ortalıqda müşahidə edilən şəkk və şübhəyə artıq məhəl [yer] qalmadı. Azərbaycanın daxili işlərinə heç bir yerdən müdaxilə və ya onun Məclisi-Məbusanın vıccadına heç bir kimsə tərəfindən təzyiq edilməyəcəyinə dair lazımi məhafıl [dairələr] tərəfindən əmanəti-təm verildi. Bu isə Fətəli xan cənab-larının məmləkət üçün yeni hökumət heyəti təşkil etməklə bərabər, başında da durmaq kimi mühüm və məsuliyyətli bir vəzi-fəyə gir-işməsi üçün artıq bir mümaniat [manea] olmadığını aşkar etdi. Böylə olduğu təqdirdə, Parlament Sədri vəzifəsinə ifa edən Həsən bəy Ağəyev həzrətləri Xan cənablarına dübərə bir məktub yazıb məm-ləkət və millət naminə yeni Kabinə təşkilini təkrar təklif etdi. Həsən bəyin ikinci məktubuna Fətəli xan cənabları hələ təhriren [yazılı] cavab verməmişdirsə də, lakin eşitdiyimizə görə, bu dəfə həmin təklifi rədd etməyə əsasən artıq bir bəhanə olmadığını bilətiraf [etiraf edərək], yeni Kabinə təşkilı üçün qeyri-rəsmi surətdə lazımi iqdəmatda [təşəbbüsdə] bulunmuşlardır. Lakin məət-təəssüf [təəssüf ki], Xan cənablarının bu iqdəmatı bir taqım [daxili müşkü-lata] uğramışdır ki, məsələnin yenə təxirə düşməsinə səbəb olur.

Kəcirdiyimiz böylə mühüm bir zamanda yeni hökumət təşkilini təxir və müşkülətdə salan mümaniat hansı səbəblərdən nəşət edir [qaynaqlanır] əcəbə? Yenəmi "firqəbazlıq" və ya "mənamlik" mikrobu ortalığa atılmaq istəyir? Keçmiş acı dərslər Azərbaycan türk və islamları üçün kafi deyilmiş! Firəqçilik təəssübiyyəti və ya "şəxsiy-yət" balası bizləri əzmi balaya gırtıfat etdi?

Bizcə məmləkətin səadəti və Azərbaycan türk və islamlarının istiqbalı [gələcəyi], "firəqçilik" və ya "mənamlik" həvəsindən bir

qədər ələzm [vacib, üstün] tutulmalıdır. Buna görə də hər bir "firəqçi" və ya hər bir "mənamlik" sevan zat [şəxs], əgər onun qal-bında xalis bir surətdə hübbülvətan [vətan sevgisi] hissiyyəti vardır-sa, böylə mühüm və müşkül bir zamanda məmləkətin və millət və bəşəriyyətin mənafeyi naminə öz şəxsi iddialarından güzəşt edib, bütün qüvvələrini, bütün say və kuşlqlarını [cəhdlərini] vətənin məsüd istiqbalı hüsuslu [xoşbəxt gələcəyini təmin etmək] yolunda sərf etməlidir.

Siyasi mücahidlarımızı bunu yaddan çıxartmamalıdır ki, hər bir yanlış hərəkətimiz istiqlal və istiqbalımız üçün böyük-böyük müşkülət və təhlükə vücuda gətirməklə, bu üzdən vətən və millət nəzdində müqəssir görünənləri cavab verməyə məcbur edəcəkdir.

**AZƏRBAYCAN
MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA****4-cü (fövqəladə) iclas**

(Məbad) [ardı]

Əhməd Cövdət – Əfəndilər! Bugünkü iclasın təcili surətdə çağırılmasına səbəb, iki məsələ haqqında Məclisi-Məbusan Sədrinə sosialistlər namından [adından] verilmiş məktub olmuşdur. Bu iki məsələnin həlli bütün Zaqafqaziya zəhmətkeşləri üçün pak mühümdür. Biri Qarabağ hadisəsi [hadisələri], digəri gürcü-erməni müsadiməsidir [toqquşmasıdır]. Qarabağ məsələsi, mahiyyətə ikinci məsələ ilə əlaqədar və şəkl cəhətindən bərabərdir. Mələumdur ki, Qarabağda üç-dörd aydır sakitlik yoxdur. Andranik başına bir dəstə yığib kəndləri dağıdaraq insanları məhv edir. Hökumət qoşunu və məhəlli [yerli] əhali müqabilə və müqavimət etdikdə, çəkilməyə məcbur olmaqla bərabər, sonra yenə öz işinə başlayır. Bu işlər nə üçün olurlar? Bu dəstənin başında duran kimdir və məqsə-di nədir?

Andranik, məşhurdur: Türkiyədə çetəbaşı [quldur dəstəsi başçısı] idi. Osmanlıda uzun müddət müharibə edərək, müsəlman və ermənilərin qanları tökülməsinə səbəb olmuşdur. Avropa müharibəsində, Qafqaziya cəbhəsində Türkiyə əleyhinə dava edirdi. Hər b zamanı onun hərəkəti müharibə tərzində olmayıb, zülmü ələmə aşkar olmuşdur. Sonra Andranik İravan, Naxçıvan və Ordubad mahallarına və oradan İrana keçmişdir. Yolda müsəlman kəndlərini dağıdıb xarəbazara döndərmişdir. Hər tərəfdən qovulduqdan sonra da Qarabağa gəlmişdir.

Onun dediyi nədir? Deyir ki, mən buranı Ermənistanə tabe etmək istəyirəm. Rəisi-vükəlanın [Baş nazirin] buyurduğu kimi, Andranikin kim olduğu erməni hökumətindən sorulduqda, Ermənistan Hökuməti Andraniklə əlaqədar olmadığını, onu quldur kimi tanıdığını bəyanla, onunla necə bilirsiniz öylə rəftar ediniz, dəyə cavab verir. Andranik bura erməniləriylə əlaqədar olmadığını-dan, yeni tökülen qanlara heylf gəlmir, dağılan xanımlara ülməy yənmir. Mən deyirəm ki, Andranik insaniyyət düşməni olmaqla bərabər, yalnız müsəlman kəndləri, deyil erməni kəndlərindən də dağılımsına bais olur.

Burada gizli bir məsələ vardır: Qarabağ mahalının Azərbaycan əlində qalmasına mane olaraq oranı Ermənistanə yapışdırmaq. Bu fikir, ermənilərin baş firqəsi olan Daşnaktsutyun məramıdır. Bu firqa həтта Petroqradda Qafqazıyanın təqsimi [bölüşdürülməsi] məsələsi həll olunarkən, bir layihə təqdim [edərək], Zəngəzurun Ermənistanı iləhaqqı [birləşdirilməsini] tələb etmişdi. Bu məsləyə Tiflisdə dübərə baxılıb, layihə Mərkəzi Əmələ və Əsgər Şurası tərəfindən rədd edildi. O vaxt torpaq və hüddüd [sərhəd] məsələlərinin həlli üçün bir komissiya təşkil edilmişdi. O zaman millətlər ayrıl-mamış olduqlarından, məsələ də ümumi idi. Şimdi isə burası bir dövlət məsələsi olmuşdur. Hərçənd erməni hökuməti biza deyir Qarabağla işimiz yoxdur, Qarabağı istəmirik və Andraniklə əlaqəmiz yoxdur. Lakin işin mahiyyəti bundadır.

Əfəndilər! Bizim firqəmiz və ümum [bütün] sosialistlər, camaatın və bütün kəndlilərin mənafeyini düşünür. Biz hər vaxt böylə məsələlərin silah gücü ilə deyil, sülhlə həll olunmasına çalış-mışyıq. Bu məsələlər, güzəşt və həkəmə [arbitr] vasitəsi ilə həll edil-məlidir. Bu gün buca qurban verilən Cahan müharibəsi bittidi, lakin itxılaflı məsələlər həll olunmadılar. Bunların həlli üçün hələ ümumi konfrans vəqə olacaqdır. Bu gün hər tərəf məsələnin silah gücü ilə həllini zərərli görür.

Hərğah Ermənistanla Azərbaycan və Gürcüstan arasında müharibə vücu bulsa, bu millətlər məhv olarlar. Bu hər b, hər b deyil-dir; çünki müharibə ədəm böyük dövlətlər, hər b qanununu riayə edirlər. Hərbdən sonra müharib [savəşən] millətlər döst ola bilərlər, lakin Qafqazıyada müharibə, millətləri zəhərləyib, olma-zın fəlakətlərə düçar edir. Qafqaziya məsələsi rəsmi müharibəyə bənzəməz. Hazırda Qarabağda dava olur, ermənilər müsəlmanlarla vuruşurlar. Biz böylə müamiliənin [rəftarın] bitirilməsinə tələb edirik. Bizim fikrimizcə, məsələ sülhlə həll olunub, orada yaşayan millətlər hüsn-ıdara edilməlidirlər. Gərə k erməni və gərəksə müsəlman üçün Ermənistanıdama ya Azərbaycanıdama yaşamağın heç fərqi yoxdur. Əlbəttə bir millətdən ötrü öz idarəsi ilə yaşamaq daha yaxşıdır; fəqət həyat məsələsi gəldikdə, böylə fikirlərdən əl çəkməlidir. Qara-bağda yalnız müsəlmanlar deyil, ermənilər də zərər görürlər. Bu gün bir müsəlman kəndi, sabah bir erməni kəndi dağılır. Bunlarda yaşayanlar həp insandırlar. Hər iki tərəf zərər çəkib, tələfat verirlər. Bizim təklifimiz budur ki, bu məsələ silah gücü ilə deyil, sülhlə həll edilməlidir. Fəqət, əfəndilər, Andranikə bir quldur kimi baxmaq olmaz. Onun müəyyən bir məqsədi var: erməni ünsürünü Azərbaycandan ayırıb Ermənistanə tabe etmək.

Lakin bu surətdə də məsələni sülh təriqi [yolu] ilə həll etmək olardı. Amma o cür ki, Andranik başlamışdır, böylə olammaz. Rəisi-Vükəla buyurdu ki, delegeasiya göndərilməsindən bir fayda çıxmadı, fəqət, zənnimizcə, bəzən ziyadəsilə fayda hasil olur; mədam ki, erməni camaatının burada razılığı yoxdur, deməli heyəti-mürəxxəsə [nüməyəndə heyəti] göndərilməsindən bir nəticə çıxar. Bir də vaxt-ıla Andranik ingilis xidmətində idi, onlardan pul alırdı. Bu surətlə, ingilislər vasitəsilə Andranikə icrayı-təsir etmək olar. Onu Zəngəzur mahalından çıxarmaq lazımdır. Əks surətdə nə müsəlmanlar rahat ola biləcəklərdir, nə ermənilər. Lakin əfəndilər, biz böylə nüməyəndələr göndərmək tərəfdarı olmaqla bərabər istəriz ki, bu məsələnin sülhlə həlli haqqında ermənilər dəxi təşəbbüsətdə bulunmuş olsunlar. Ancaq biz buna tərəfdar ıkan, Qarabağdakı tufana, evlərin dağılmasına, ailələrin kəsilməsinə göz örtüb duram-mayız. Qarabağda və sair yerlərdə erməni və müsəlman camaatının müdafiə və mühafizəsi üçün hər vaxt hazır qüvvəmiz olmalıdır. (Alqışlar)

Oraya iki dənə ingilis zirehli avtomobili göndərməli əzdir. Bir də, ingilis qüvvəsinin gətməsini biz istəmədik. Biz istərdik oraya Azərbaycan qüvvəsi göndərilsin. (Alqışlar)

Oraya gedən qüvvə, camaatın öz içindən çıxmış olmalıdır ki, camaat da bilsin ki, gələn qüvvə onun hüququnu mü

**«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 23 dekabr (Bazar ertəsi günü) tarixli 71-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transferasiyası****Müharibə qızışı**

Kanuni-əvvəlin 18-ində erməni dəstələri Sanain yanında, havanın duman olmasından istifadə edib dağdan aşağı enməklə bizə hücum etmişlərsə də, böyük tələfatla geri atılmışlardır. Düşmən yenə də hücumə başladığıda əks-hücumumuzla qaçırdılmışdır. Düşmən müharibə meydanında üç zabit və bir qədar əsgər buraxmışdır. İki zabit (biri rus) və 37 müsəlləh [silahlı] saldat əsir edilmişdir. Axalkələk səmtində əhval təbəddülsizdir [dəyişməmişdir]. Aşkar olmuşdur ki, hər yerdə bizim əleyhimizə mün-təzam [nizami] erməni əsgərləri hərəkət etməkdədirlər.

Əsirlər haqqında müamilə [rəftar]

Müsadimənin [toqquşmanın] birinci günlərində ermənilər tərəfindən əsir edilmiş əsgərlərimizdən beş nəfəri güllələnmişdir.

Ermənilərin həziməti [məğlubiyyəti]

Yekaterinenfilə hücum edən erməni dəstəsi ilə əsgərlərimiz arasında vəqe olan müharibə saat 6-da başlanmışdır. Düşmən havanın duman olmasından istifadə edib hər tərəfdən əsgərlərimizi mühasirəyə almağa bizim batareyalarımıza soxulmağa müvəffəq olmuşdur. Əks-hücumumuzla düşmən sındırılıb qaçmaqdadır. Ermənilər böyük tələfat vermişlərdir. Müharibə meydanı meyllə doludur. Böyük komandanı, bir neçə zabit və əsgər əsir edilmişdir. Qaçmaqda olan düşmən təqib edilməkdədir. Sandro Maysuradze qəhrəmanənə bir surətdə müharibədə qətl edilmişdir. Əsgərlərimizin ruhu yüksəkdir.

Səfərbərlik

Tiflis quberniya komissarının binəgüzarlığına [sərəncamına] görə, Gürcüstan hökuməti 1892, 1893, 1894 və 1895-ci illərdə təvəl-ülə tapan ehtiyat əsgərlərini dəvət etməyi lazım görmüşdür.

Gürcülərdə ruh yüksəkliyi

Alınan xəbərlərə görə, Gürcüstan qərbində əsgər cəm edilməsi gözəl bir surətdə davam edir. Bir çox müəssisələr müəyyən edilən vaxtı gözləməyib, əsgər cəm etməyə başlamışlardır. Kutaisidə məktəblərin yuxarı sinif şagirdləri könüllü sifəti ilə orduya daxil olurlar.

Sərhəd qapandı

Gürcüstanla Ermənistan arasında olan dövləti sərhəd [dövlət sərhədi] qapanmışdır. Gürcüstanın başqa sərhədlərindən mal çıxarmaq ancaq mübadiləyi-əmvəl [mal mübadiləsi] komitəsinin icazəsi ilə olar.

İngilislərin müdaxiləsi

“Nor Orizon” qəzetəsi xəbər verir ki, kanuni-əvvəlin [dekabrın] 14-ündə İngiltərə heyəti nümayəndəsi, gürcü əsgərlərini Xram çayına və erməniləri əvvəlki sərhəddə çəkib mübahisələr qəti surətdə həll edənə qədər 72 saat mütarika [atəşkəs] elan edilməsi təklifində bulunmuşdur. Məhəlli [yerli] məmurlar hər iki millət nümayəndələrindən olmalıdır. Aldığırmız xəbərlərə görə, Gürcüstan Hökuməti böylə bir təklif almamışdır.

Müsadimənin [toqquşmanın] səbəbi

Gürcü və erməni müsadiməsinin səbəbini böylə yazırlar: Ermənistan Hökuməti nəzdində olan Gürcüstan siyasi nümayəndəsi Mdivani Tiflisə övdat etmişdir [qayıtmışdır]. Bir ay bundan əvvəl mübahisəli məsələləri aşkar etmək üçün Mdivani Tiflisdən İrəvana göndərilmişdi. Mdivaninin Ermənistan Hökuməti ilə etdiyi müzakirə nəticəsində hər iki tərəfin güzəşti ilə təzə sərhəd xətti təyin ediləcəyi mümkün olduğu aşkar olmuşdur. Mdivani, hazırlanmış təzə sərhəd layihələri ilə Tiflisə qayıdılmış. Sərhəd müəvəvilənməsini Tiflisdə imza etməkdən ötrü Ermənistan Xariciyyə vəziri [naziri] Tıqranyan başda olmaq üzrə sabahı günü Mdivaninin arxasında erməni hökumətinin xüsusi heyəti İrəvandan azim olmalı [yola düşməli] imiş. Sərhəd məsələsi haqqında vücuda gələn sazişi pozmaq qəsdii ilə Mdivaninin arxasında ultimatum göndərilmişdir.

Toqquşma nasil başlandı?

Tiflisə varid olan [gələn] Gürcüstan Hökumətinin zirehli qatar komandanı Quqqadze, Sanain altında vəqe olan hadisələr haqqında böylə məlumat vermişdir: Ermənilər gözlənilməyən bir surətdə zirehli qatarə hücum etmişlərdir. Hücum edənlar, dəmiroyl xətti kənarında olan dağa çıxıb böyük daşlar yuvarlatılmağa başlamışlar. Bununla bərabər aşağıda olan zirehli qatar, yuxarıdan atəşə tutulmuşdur. Bu şəraitlə zirehllərimiz müharibə başlamışlardır. Eyni zamanda düşmən zirehli qatarlarımız arxasında altmış verst məsafəsində dəmiroyl xəttini xarab etmişdir. Zirehli vaqonlardan biri partlamışdır. Quqqadze zirehli qatarda olan topları və pulemyotları götürüb hər üç qatar komandasını birləşdirərək, bu qədar az bir qüvvə ilə düşmən xəttini yarmağa çalışmışdır. Düşmənin ədədəcə artıq olmasına baxmayaraq, Quqqadzenin komandası altında hücum edən dəstə, düşmən xəttini yarmağa müvəffəq olmuşdur. Üç nəfər ölüb, beş nəfər yaralandıqdan sonra dəstə Sadaxliyə yetişib gürcü əsgərləri ilə birləşmişdir. Zirehli qatarlarımız, yaramaz bir hala salınmışdır.

Fransızlara bəyənə-hal

Fransa vis-konsulu, Gürcüstan Hərbiyyə naziri Giorqadzeni ziyarət etmişdir. Hərbiyyə naziri, erməni əsgərlərinin Gürcüstan sərhəd qaraqolları [postları] üzərinə hücum etmələrini və davam etməkdə olan hadisələri müfəssal surətdə Fransa vis-konsuluna bəyan etmişdir. Bundan əlavə, Hərbiyyə naziri müharibədə qətl olan gürcü əsgərlərinin ermənilər tərəfindən tanınmaz bir hala salınmalarını naql etmişdir.

Erməni millissiyası

Tiflis şəhərinin hamı [bütün] erməni millisionerləri hökumət binəgüzarlığı [sərəncamı] ilə tərkisilə edilmişlərdir.

Axıska uyezində toqquşma

Kanuni-əvvəlin [dekabrın] 16-sında erməni müsəlləh [silahlı] dəstəsi Axıska uyezində Gürcüstan torpağına soxulub sərhəd qaraqollarını geri çəkilməyə məcbur etmişlərdir. Bir bölük ehtiyat əsgərləri qüvvəsi gəldikdən sonra sərhəd qaraqollarımız hücumə keçib düşməni sərhədə qədər qovmuşdur. Bu müsadimədə [toqquşmada] gürcü əsgərlərindən iki nəfər ölüb, 15 nəfər yaralanmışdır. Düşmən tərəfindən 15 nəfər ölüb, 40 nəfər yaralanmaqla, yeddi nəfər əsir edilmişdir.

Gürcüstan Parlaməninin salamı

Gürcüstan Parlaməni, Gürcüstan Cümhuriyyətini öz qanları ilə əhdşikənənə [xaincəsinə] hücdədən mühafizə edən orduya və xalq qvardiyasına öz salamını göndərir.

Kutaisdə nümayişlər

Gürcüstan Hökuməti rəisi naminə Kutaisdən böylə bir teleqraf gəlmişdir:

“Bütün Kutais, hökumətin istehzari-əsgəriyyə [səfərbərlik] elanını şadlıqla qarşılamışdır. Böyük nümayişlər olmuşdur. Bütün

İlat, aziz olan demokratik müstəqil Gürcüstanı mühafizə etməyə hazırdır. Mitinqdə olan minlərcə əhali sizə salam göndərir. Yaşasın gürcü milləti, Gürcüstan Hökuməti və onun şanlı ordusu!”

Tiflis Şəhər İdarəsi sülhə dəvət edir

Tiflis Şəhər İdarəsi gürcü-erməni toqquşması münasibətilə Sosial-de-mokrat fraksiyası tərəfindən təklif edilən qətnaməni qəbul etmişdir. Bu qətnamədə, Gürcüstanla Ermənistan arasında olan mübahisəli məsələlərin qılıncla həll olunması hər iki tərəf demokratları üçün xəyanət olduğu təsəvvür edilir. Şəhər İdarəsi Gürcüstan Hökumətinin bu itxifalı sülhə bərtəraf etməsi [aradan qaldırması] iqdamatına [təşəbbüsələrinə] müavinət [yardım] göstərəcəkdir.

Borjom ermənilərinin qətnaməsi

Borjomda yaşayan ermənilər böylə bir qətnamə qəbul etmişlərdir: Dargöz millətçilik siyasətinin ermənilərlə gürcülər arasında törətdiyi ədavət, Sanain yanında vəqe olan hadisələr sayəsində genişlənməkdə olub, hər iki millət demokratiyasını [xalqını] həlakətlə [mahv olmaqla] təhdid etməsinə nəzərə alıb, Ermənistan siyasi nümayəndəsindən xahiş edirik ki, Gürcüstanla Ermənistan arasında olan mübahisəli məsələlərin konfrans və ya həkəm [arbitr] vasitəsilə həll edilməsi üçün öz hökumətinə icrayi-təsirdə bulunsun.

Ticarət və Sənəət Vəkilləri Şurasında

Tiflis Ticarət və Sənəət Vəkilləri Şurası, Gürcüstanla Ermənistan arasında vəqe olan müəssif [təəssüflü] hadisə münasibətilə Tiflis Şəhər İdarəsinin qəbul etdiyi qətnaməyə şərik olub, iki millətin tarixi məhribançılığının xələldən edilməsi [pozulması] əleyhinə protesto edir. Bundan əlavə, Ticarət və Sənəət Vəkilləri Şurası hər iki millət qurbanlarının nəfinə [xeyrinə] ianə cəm etməkdən ötrü bir komissiya intixab etmişdir [seçmişdir].

“Kavkazskoye slovo” qəzetəsinin qapanması

Gürcüstan Hökumətinin əmrinə görə, ermənilərin rus dilində nəşr etdikləri “Kavkazskoye slovo” qəzetəsi müvəqqətl[i] dayandırılmışdır.

“Palas Oteli” mehmanxanasının yanması

Bazar günü, saat üç radələrində, Aramyansın Qolovinski cad-dədəki [prospektindəki] evində “Palas Oteli” mehmanxanasında yanğın başlanmışdır. Yanğın mehmanxananın damı və anbarında başlanır. İtfaiyyə [yanğınsöndürənlər] dəstəsi su yoxluğundan əvəlcə heç bir iş yapa bilməmişdir. Su axşam saat altı radələrində gətirilmişdir. Gecə saat 12 üçün yanğın bir qədər azalmışdır. İtfaiyyə dəstəsinin bir hissəsi Erməni bazarında başlanmış yanğının önünü almaq üçün gedir. Mehmanxana yanğını yenidən gücləşib bütün evi бүürüyür. Bu vaxtdək yanğın sönməmişdir. Bu evdəki bütün mağazalar yanırmışdır. Bütün mehmanxana imarəti ilə anbara birləşdirilmiş “Majestik” mehmanxanasının da imarəti yanıb tərk olmuşdur.

Gürcü nümayəndələrinin övdatı [qayıtması]

Ermənistan Cümhuriyyəti nəzdində olan Gürcüstan siyasi nümayəndəsi Mdivani, İstanbula olan erməni sülh heyəti üzvləri [Mixail] Papacanov, [Avetis] Aqaronyan, Ermənistan Ərzaq naziri L.i.Qulyev və Ermənistan Hökumətinin istefa vermiş Maarif naziri Atabəyov, İrəvandan Ağstafa tərifiq [yolu] ilə Tiflisə varid olmuşlardır [getmişlər]. Bunlar hamısı kanuni-əvvəlin [dekabrın] 8-ində İrəvandan çıxıb Sanain hadisəti [hadisələri] münasibəti ilə Tiflisə qədər dəmiroyl ilə gələ bilmədiklərindən, yolun yarısında Qarakil-səyə qayıdıb və oradan da şose yolu ilə Ağstafaya gəlməyə məcbur olmuşlar.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]**Daxiliyyə Nəzarətində [Daxili İşlər Nazirliyində]**

19 kanuni-əvvəldə [dekabrda] “Qafqaziya əqvamının [mil-lətlərinin] ittihad [birlik] və həmvifaqlığı [həmrəyliyi] cəmiyyəti” açıq-açıqna islamək və qanunı bir əsas üzrə davam etmək üçün nizamnaməsini hökumətə təq-dimlə təsdiqini təmənnə [xahiş] etmişdi. İşbu “Qafqaziya cəmiyyəti-əqvamı”, başlıca ermənilərlə Qafqaziya türkləri miyanında [arasında] sülh və əsaiyi bərdavam etmək [davam etdirmək] üçün yaranıb meydana çıxdığından, bura-da üzvlərin çoxu erməni və müsəlman olur. Bundan maəddə [başqa] digər qafqaziyalı millətlərdən də burada iştirak etməsi təsvib edilən [bəyənilən] bir işdir.

“Qafqaziya cəmiyyəti-əqvamı”nın məqsədi Qafqaziyada yaşayan millətlərin, başlıca erməni ilə azəri türklərinin miyanında həmvifaqlıqla ittihadın [həmrəylik və birliyin] həyatımıza ələzəm [lazımlı, vacib] olduğunu şifəhən [şifahi], təhriren [yazılı olaraq] təbliğ etməklə bərabər, ümum Qafqaziya millətlərinin hər biri üçün “kul-tur” və siyasətçə yaşamağa müsəvi [bərabər] hüquqa malik olduqlarını qəbul ilə aralarında möhkəm bir sülh üzrə binalanmış qonşuluq əlaqəsi peydası üçün çalışmaqdır. Bu məqsədə ermək üçün cəmiyyət bilafəsilə [lərmsiz] şifahi və təhriri təbliğatda bulunur və həmvifaqlığın, ittihadın əhali təbəqələrində geniş bir surətdə intişarı [yayılması] və təsiri üçün kitab, jurnal, qəzetə, vəraqələr nəşr edildiyi kimi müsəhibə və konfranslar dəxi tərtib veriləcəkdir. Əşitdiyimizə görə, Daxiliyyə Nəzarətinin bu məqsəd xoşuna getmiş və həmin nizamnaməni təsdiq etmişdir.

* Türlük və Məabir Nəzarətində [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyində] vaqonların boş qəlməsi və onların doğru surətdə ehtiyacı olan əhali miyanında [arasında] təqşim edilməsi [bölüşdürülməsi] nəzərə alınmışdır. Bunun üçün də nazirin təklifi ilə Azərbaycan dəmiroyolları müdiri təhti-sədarətində [sədrliyi altında] bir xüsusi müvəqqəf büro təşkil ediləcəkdir. Bu büroya Ərzaq, Ticarət və Sənəat [Sənaye], Daxiliyyə, Əmlak və Ərazi nəzarətlərindən olan kimi, Neft Mədənçiləri Sovet Syezindən, Birja Komitəsindən, Bələdiyyə İdarəsindən, Ticarət və Sənəat İttifaqından, Ev Mərkəzi cəbindəki [nəzindəki] Mərkəzi Ərzaq şöbəsinə dəxi müərrəxsələr [nümayəndələr] daxil olacaqdır. Hazırdaqı boş vaqonlar haqqında hər gün bu büroya məlumat ver-məlidir. Bunların ixtiyarı tamamilə bürodə olacaqdır. Mal göndər-mək, aparmaq üçün vaqon istəyənlərin arzihalları [müraciətləri] hər zaman buraya verilməlidir. Büronun birinci iclası, Türlük və Məabir naziri tərəfindən 24 kanuni-əvvəl [dekabr] axşam 6-ya təyin edilmişdir.

* Ticarət və Sənaye Nəzarəti tərəfindən Ermənistana Ərzaq naziri namına [adına] aparmaq üçün 70 vaqon neft, 40 vaqon qaz (cövhər) və 10 və-qon benzin üçün icazə verilmişdir. Həbelə gürcü kilsələri ehtiyacını ödəmək üzrə Tiflisə 300 put parafin (dağ mumu), 30 put fitil və 10 put da şam aparmağa icazə verilmişdir.

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

* Bələdiyyə İdarəsi Şurayı-Vüzərə indindəki [Nazirlər Kabineti nəzindəki] dörd milyonluq istiqraz barəsindəki iqdamatına [təşəb-büsünə] cavabən xəbər verilmişdir ki, işbu iqdamatı Bələdiyyə İdarəsi, Daxiliyyə Nəzarəti vasitəsilə etməlidir.

* Daxiliyyə Nəzarəti Bələdiyyə İdarəsinə müraciədən “Elektricheskaya Si-la” cəmiyyətinin işiq qiymətini artırmaq barəsindəki təşəbbüsətinə işbu kanuni-əvvəlin [dekabrın] 25-inədək baxılmasını təklif etmişdir.

* Kanuni-əvvəlin 25-ində erməni lisanında “Meraver” (Bizim günlər) nam [adlı] qəzetə nəşrə başlayacaqdır. Qəzetədə erməni ictimaiyyəni-amiyyunları [sosial-demokratları] iştirak edəcəkləridir.

* Dördüncü gündür ki, şəhərdə bir neçə yerlərdə təftiş icra edilmişdir. Daxiliyyə Nəzarətindən alınmış məlumata görə, işbu təftişlər barəsində nəzarətdən əmr verilməmişdir. İşin gəngi mən-bədən nəşət etməsi [irəli gəlməsi, əmələ gəlməsi] barəsində təh-qiqat yapılmamışdır.

* Türlük və Məabir Nəzarəti [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyi] Məclisi-Məbusana pişnihad [təqdim] etmək üçün işbu məlumatı almışdır: 50-60 vaqon taxıl və xammal, Ləki mövqifində [stansiyasın-da] durmaqdadır. Bunlara təşəh